

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Evou Lukotkovou v právní věci žalobkyně: **PhDr. O. T.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 30. 6. 2014, č. j.,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalované **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované ze dne 30. 6. 2014, č. j. byly zamítnuty námitky žalobkyně směřující proti rozhodnutí žalované ze dne 1. 4. 2014, č. j. 496 003 147/428, jímž byla zamítnuta její žádost o dorovnávací přírůstek pro nesplnění podmínek ust. § 106a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění (dále též „zdp“) a s přihlédnutím k článku 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení ze dne 29. 10. 1992 uvedeného v Příloze II Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (dále též „Smlouva“) a citované rozhodnutí bylo potvrzeno.

Žalobkyně podala proti napadenému rozhodnutí žalobu, namítla, že měnová politika České národní banky znehodnocuje její starobní důchod. Jeho výše neodpovídá odpracovaným rokům a jejímu dosaženému vzdělání. Pohybuje se na prahu chudoby. Cítila se být poškozenou hospodářskou politikou České republiky. Je občankou Slovenské republiky, která je členským státem Evropské unie, proto byla rozhodnuta bojovat o umožnění důstojného života. Navrhla zrušení napadeného rozhodnutí a přiznání vyrovnávacího příspěvku k zabezpečení fixní výše jejího starobního důchodu.

Žalovaná v písemném vyjádření ze dne 23. 10. 2014 se neztotožnila s žalobní argumentací. Důvodem zamítnutí její žádosti o dorovnávací příspěvek je nesplnění zákonem stanovených podmínek pro vznik tohoto nároku. Její nárok byl posouzen v souladu se všemi platnými a účinnými právními předpisy, a protože žalobkyně nesplňuje všechny podmínky stanovené v ust. § 106a zdp, jak uvedeno v odůvodnění rozhodnutí i v písemném stanovisku žalované ze dne 23. 2. 2016, byl její nárok právem zamítnut. Z uvedených důvodů navrhla žalovaná zamítnutí žaloby.

Ve správním spise je založena žádost žalobkyně o „vyplácanie vyrovnávacieho príspevku“ ze dne 3. 2. 2014, v němž uvádí, že má odpracované roky s nárokem na řádný starobní důchod, zrealizované všechny příspěvky podmiňující výplatu důchodu a vysokoškolské vzdělání. Uvedla, že s výškou starobního důchodu v částce 7.242 Kč se dostala hluboko pod životní minimum v Čechách, ale i na Slovensku, tedy do pásma chudoby. Z těchto důvodů žádala o úpravu, resp. o pravidelné vyplácení vyrovnávacího příspěvku na zabezpečení minimálně slušného živobytí. Rozhodnutím žalované ze dne 28. 7. 2010, č. j. 496 003 147/428 byl žalobkyni přiznán ode dne 3. 2. 2009 starobní důchod ve výši 6.758 Kč měsíčně. Žádost o starobní důchod podala jmenovaná dne 29. 1. 2010. Ve spise je založen i osobní list důchodového pojištění ze dne 13. 7. 2010.

Právní názor Krajského soudu v Brně:

Žaloba byla podána včas (ust. § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále též „s.ř.s.“), osobami oprávněnými (ust. § 65 odst. 1 s.ř.s.), žaloba je přípustná (ust. § 65, § 68, § 70 s.ř.s.).

Žaloba byla přezkoumána v mezích žalobních bodů včetně řízení předcházející jeho vydání, přičemž soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (ust. § 75 odst. 1, 2 s.ř.s.).

Pokud jde o žalobní námitku, jejímž obsahem je v podstatě tvrzení, že výše starobního důchodu neodpovídá odpracovaným rokům a dosaženému vzdělání žalobkyně, která se cítí poškozena hospodářskou politikou České republiky, soud uvádí následující:

Ust. § 106a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, komplexně stanoví podmínky pro přiznání dorovnávacího přídatku některým poživatelům českého a slovenského starobního důchodu.

Podle ust. §106a odst. 1 písm. a) citovaného zákona nárok na dorovnávací přírvek má pojištěnec, který

- a) získal před 1. 1. 1993 alespoň 25 let československé doby pojištění, za kterou mu byl po 31. 12. 1992 přiznán starobní důchod ze slovenského důchodového pojištění; v tomto zákoně se pro účely dorovnávacího přírveku za československou dobu pojištění považují doby zaměstnání a náhradní doby získané před 1. 1. 1993 podle československých právních předpisů a československá doba pojištění se započítává v rozsahu, v jakém se započítává podle právních předpisů České republiky účinných ke dni, od něhož byl přiznán český starobní důchod,
- b) získal v období od 1. 1. 1993 do 31. 12. 1995 aspoň jeden rok doby pojištění podle právních předpisů České republiky; pro účely splnění této podmínky se do doby pojištění nezahrnují náhradní doby,
- c) český starobní důchod a slovenský starobní důchod jsou vypláceny ke dni, od něhož pojištěnec žádá o přiznání dorovnávacího přírveku,
- d) výše dorovnávacího přírveku má ke dni, od něhož pojištěnec žádá o jeho přiznání, kladnou hodnotu.

Žalobkyně nebyla úspěšná, neboť nezískala před 1. 1. 1993, tj. před zánikem Československé federace alespoň 25 let československé doby pojištění, za kterou (by) jí byl po 31. 12. 1992 přiznán starobní důchod ze slovenského důchodového pojištění a nesplnila ani podmínku získání alespoň jednoho roku doby pojištění podle právních předpisů České republiky v období od 1. 1. 1993.

Pro lepší pochopení dalšího výkladu je vhodné na tomto místě uvést následující:

Nyní projednáváný případ představuje další kapitolu na téma tzv. česko-slovenských důvodů. Tato problematika prošla v období po rozpadu Československa značným vývojem, jehož se účastnila celá řada aktérů - v oblasti orgánů veřejné moci to byly především orgány sociálního zabezpečení, správní soudy, Ústavní soud, Soudní dvůr Evropské unie a v neposlední řadě též zákonodárce. Pravidla týkající se dorovnání důchodu k úhrnu českého dílčího důchodu a slovenského dílčího důchodu (resp. též vyrovnávacího nebo dorovnávacího příspěvku či přírveku) se v průběhu let dynamicky měnila v důsledku interakcí mezi uvedenými institucemi. Tato pravidla proto nelze vykládat izolovaně, nýbrž s vědomím historie jejich utváření. Zdejší soud, vycházející z rozsudku NSS ze dne 21. 1. 2016, č. j. 6 Ads 175/2015-24, www.nss.cz proto považoval za účelné, ne-li nutné, alespoň stručně zrekapitulovat právní (či právně-politický) vývoj v oblasti problematiky tzv. česko-slovenských důvodů. Neaspiroval na úplnost popisu vývoje celé problematiky, zmiňoval toliko nejnútnejší okolnosti.

Ačkoliv se Československá socialistická republika stala k 1. lednu 1969 federací, zachovala si jednotnou důchodovou soustavu. Rozdělení soustavy si však vyžádal rozpad Československa. Úprava vzájemných vztahů v oblasti sociálního zabezpečení byla provedena Smlouvou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (publikována pod č. 228/1993 Sb., dále jen „Smlouva“) — dvoustrannou mezinárodní smlouvou koordinačního charakteru, která mimo jiné rozdělila mezi nástupnické státy

odpovědnost za nároky vyplývající z účasti na důchodovém systému zaniklé federace. Pro problematiku česko-slovenských důchodů je zásadní ustanovení čl. 20 Smlouvy:

- 1) *Doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem.*
- 2) *Pokud občan neměl ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem zaměstnavatele se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky, považují se doby zabezpečení získané před tímto dnem za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl občan trvalý pobyt ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem.*

Ustanovení čl. 20 Smlouvy tak určilo jako kritérium pro rozdělení dob zaměstnání získaných přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky sídlo zaměstnavatele osob ke dni rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. Uvedené pravidlo zajišťuje, aby doby zaměstnání v ČSFR zohledňoval pro účely důchodu pouze jeden z nástupnických států.

Rozdílný politický, právní a ekonomický vývoj České republiky a Slovenské republiky po rozpadu federace se projevil mimo jiné ve výši důchodů. V případě některých osob tak byla celková výše starobního důchodu v důsledku započítání „federální“ doby pojištění do „slovenského“ důchodu podle čl. 20 Smlouvy nižší, než kdyby byla daná doba započítána do „českého“ důchodu. Zvláště po změně přístupu českých orgánů sociálního zabezpečení, které původně vykazovaly vstřícnost projevující se ve vyplácení vyšších důchodů osobám oprávněným podle českých předpisů v rámci postupu k odstraňování tvrdosti (viz KŘPELKA, F. „Českoslovenští“ důchodci v pasti práva Evropské unie. Časopis pro právní vědu praxi. 2011, roč. 19, Č. 2), se dostala před české obecné soudy řada sporů, v nichž se žalobci domáhali dorovnání výše důchodů.

Dané spory se dostaly až k Ústavnímu soudu, který v několika případech uznal požadavky stěžovatelů za oprávněné a zásadním způsobem zasáhl do aplikační praxe týkající se sporů z oblasti česko-slovenských důchodů. Ústavní soud konstatoval, že společný československý stát „*charakterizoval jednotný systém důchodového pojištění, a tak z hlediska tehdejšího práva bylo právně irrelevantní, ve které části československého státu občan byl zaměstnán, resp. kde měl sídlo jeho zaměstnavatel.*“ Podle Ústavního soudu proto „*za dobu zaměstnání pro zaměstnavatele se sídlem ve slovenské části československého státu proto nelze nahlížet jako na ‚zaměstnání v cizině‘. Takové rozlišování mezi občany České republiky, jež je založeno na fikci, podle níž bylo zaměstnání ve Slovenské republice tehdejšího společného československého státu (resp. sídlo zaměstnavatele) ‚zaměstnáním v cizině‘, považuje Ústavní soud ve světle výše uvedeného za diskriminující, neboť není podloženo objektivními a rozumnými důvody.*“ [nález Ústavního soudu ze dne 3. června 2003, sp. zn. II. ÚS 405/02 (N 80/30 SbNU 245)]. Ve vztahu k čl. 20 Smlouvy Ústavní soud uvedl, že „*nemůže být na újmu českému občanovi ve výši jeho důchodových nároků, neboť smyslem uzavření mezinárodní smlouvy nemůže být krácení důchodových nároků vlastním občanům,*

kterým vyšší důchodový nárok vzniká nezávisle na takové smlouvě podle vnitrostátních předpisů.“ [nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2005, sp. zn. IV. ÚS 158/04 (N 72/37 SbNU 23)].

Ústavní soud dané principy zopakoval i v dalších nálezech [ze dne 25. ledna 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04 (N 16/36 SbNU 173), ze dne 20. března 2007, sp. zn. P1. US 4/06 (N 54/44 SbNU 665), ze dne 13. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465), ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. IV. ÚS 298/06 (N 222/47 SbNU 921), ze dne 6. března 2008, sp. zn. I. ÚS 365/05 (N 48/48 SbNC 567), ze dne 11. března 2008 sp. zn. IV. ÚS 228/06 (N 54/48 SbNU 619), ze dne 22. května 2008, sp. zn. I. ÚS 366/05 (N 98/49 SbNU 459), ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 257/06 (N 187/51 SbNU 295)]. Z judikatury Ústavního soudu plyne, že s ohledem na právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří (čl. 30 Listiny základních práv a svobod, dále jen „Listina“) a princip rovnosti (čl. 3 odst. 1 Listiny) nelze „federální“ dobu zaměstnání pro zaměstnavatele se sídlem na území dnešního Slovenska zpětně považovat za dobu zaměstnání v cizině. Tato doba musí být považována za dobu „českou“, ačkoliv se podle čl. 20 Smlouvy jedná o dobu získanou na Slovensku. Z toho pak vyplývá povinnost českých orgánů sociálního zabezpečení přiznat dotčeným občanům České republiky dorovnání (vyrovnávací příspěvek) ve výši rozdílu mezi předpokládaným důchodem, který by jim náležel, pokud by „federální“ doby pojištění byly počítány jakožto doby české, a úhrnem důchodů přiznaných českým a slovenským nositelem pojištění. Takový nárok podle Ústavního soudu svědčí s ohledem na osobní působnost čl. 30 Listiny pouze občanům České republiky. Rozhodovací činnost Ústavního soudu reflektovala exekutiva prostřednictvím interních normativních instrukcí, které měly implementovat požadavky vyslovené Ústavním soudem (viz k tomu rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. srpna 2011, č. j. 3 Ads 130/2008-204, bod 47).

Je třeba dodat, že citované nálezy Ústavního soudu se týkaly situací před vstupem České republiky do Evropské unie. Ústavní soud v těchto případech vyloučil použitelnost unijního práva: „*V každém případě, který Ústavní soud dosud posuzoval, vznikl stěžovateli nárok na důchod ještě před vstupem České republiky do Evropské unie, tj. před 1. 5. 2004, takže již z toho je zřejmé, že aplikace evropského práva na tyto nároky by představovala porušení zákazu retroaktivity a ochrany nabytých práv, pokud by zkrátila stěžovatelům jejich práva na důchod.*“ [nález Ústavního soudu ze dne 13. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05 (N 190/47 SbNU 465)]. V následné rozhodovací praxi však Ústavní soud vztáhl - bez vysvětlení - zmíněné závěry i na nároky na dávky vzniklé po 30. dubnu 2004 [např. nález ze dne 3. srpna 2010, sp. zn. III. ÚS 939/10 (N 153/58 SbNU 295)]. V nálezu ze dne 3. března 2009, sp. zn. I. ÚS 1375/07 (N 41/52 SbNU 417) Ústavní soud dokonce výslovně Nejvyššímu správnímu soudu vytkl, že místo respektování judikatury Ústavního soudu přistoupil k aplikaci evropského práva.

Nejvyšší správní soud se však na unijní aspekty problematiky česko-slovenských důchodů dotázal Soudní dvůr Evropské unie prostřednictvím předběžné otázky podle čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie. Soudní dvůr rozhodl rozsudkem ze dne 22. června 2011, C-399/09, *Landtová proti České správě sociálního zabezpečení*, tak, že pravidlo dovozené judikaturou Ústavního soudu není v rozporu s kritériem rozdělení pravomocí stanoveným v článku 20 Smlouvy, které je zachováno čl. 7 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1408/71 ve spojení s částí A bodem 6 přílohy III uvedeného nařízení (bod 39). Vyrovnávací příspěvek totiž nevede ke zpochybnění použitelného režimu ani pravomoci orgánů, které určuje Smlouva, ale

na základě Smlouvy umožňuje požadovat od jiného orgánu sociálního zabezpečení vyrovnávací dávku vyplácenou vedle obecné dávky (bod 36). Současně však Soudní dvůr konstatoval, že pravidlo dovozené judikaturou Ústavního soudu diskriminuje na základě státní příslušnosti příslušníky jiných členských států ve srovnání s českými státními příslušníky (bod 43). Nálezy Ústavního soudu podle Soudního dvora ústí v přímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, jakož i nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti vyplývající z kritéria bydliště vůči těm, kteří využili svého práva na volný pohyb (bod 49), a jsou tak v rozporu s čl. 3 ve spojení s čl. 10 nařízení č. 1408/71.

Nejvyšší správní soud po vydání rozsudku Soudního dvora ve věci Landtová v řízení pokračoval a rozhodl rozsudkem ze dne 25. srpna 2011, č. j. 3 Ads 130/2008-204. S odvolávkou na rozhodnutí Soudního dvora třetí senát Nejvyššího správního soudu uvedl, že *„pravidlo, podle něhož lze dobu zaměstnání získanou účastníky důchodového zabezpečení bývalé ČSFR do 31. 12. 1992 započítat pro důchodové nároky českého systému důchodového pojištění i nad rámec stanovený čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, jen českým občanům s trvalým pobytem na území ČR, je v rozporu s čl. 3 a čl. 10 nařízení Rady (EHS) č. 1408/71.“* Z toho důvodu se proto neuplatní při posuzování nároků na dávky, které mají být přiznány od data po 30. dubnu 2004, tj. po vstupu České republiky do Evropské unie. Nejvyšší správní soud se tak na základě rozsudku Soudního dvora odchýlil od judikatury Ústavního soudu. Současně třetí senát dospěl k závěru, že *„pro posouzení nároků na dávky vzniklých po 30. 4. 2004 zde s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu II. ÚS 1009/08 a v důsledku rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. 6. 2011, č. C - 399/09 neexistuje žádné vnitrostátní pravidlo, jež by bylo možno považovat za závazné a na jehož základě by měl nositel pojištění povinnost provádět zápočet dob zaměstnání získaných účastníky důchodového zabezpečení bývalé ČSFR do 31. 12. 1992 v českém systému důchodového pojištění ve větším rozsahu, než určuje článek 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení, na základě státního občanství a trvalého pobytu žadatele o důchod. Pravidlo konstituované Ústavním soudem původně pro nároky vzniklé před 1. 5. 2004 navíc nebylo pro nároky na dávky vzniklé po tomto datu uplatňováno v praxi, není zde tedy žádná skupina zvýhodněných osob, které by musely být výhody do zrušení pravidla zachovány a již by současně musela být skupina osob znevýhodněných postavena naroveň.“*

Na celou situaci reagoval též zákonodárce. Poslaneckým pozměňovacím návrhem byla do návrhu zákona č. 428/2011 Sb., který novelizoval mimo jiné zákon o důchodovém pojištění, vložena ustanovení, která podle vlády (předkladatelky) implementovala závěry rozsudku Soudního dvora ve věci Landtová. jednalo se o následující ustanovení, která odstranila pravidla dovozovaná z judikatury Ústavního soudu:

§ 106a

Hodnocení některých dob za období před rokem 1993

Za doby důchodového zabezpečení získané před 1. lednem 1993 podle československých právních předpisů, které se podle Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení ze dne 29. října 1992 považují za doby důchodového zabezpečení nebo pojištění Slovenské republiky, nelze přiznat ani zvýšit důchod z českého důchodového pojištění (zabezpečení) a ani nelze s přihlédnutím k těmto dobám poskytnout vyrovnání,

dorovnání, příplatky a obdobná plnění k důchodu nebo jeho části nebo poskytovaná místo důchodu nebo jeho části; k těmto dobám lze v souladu s čl. 4 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, přihlídnout pouze za podmínek a v rozsahu stanoveném touto smlouvou nebo tímto zákonem (§ 61).

Čl. XIII

Přechodné ustanovení

Žádosti o poskytnutí narovnání, dorovnání, příplateků a obdobných plnění uvedených v § 106a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se odloží a řízení o nich se nevede; byly-li tyto žádosti podány přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, řízení o nich se zastaví. Opatření učiněná přede dnem účinnosti tohoto zákona na základě těchto žádostí zůstávají nedotčena s tím, že příslušné plnění náleží po vyúčtování zálohové výplaty za rok 2011 ve výsledné výši beze změny, pokud trvá podle právních předpisů České republiky i Slovenské republiky nárok na důchod, který byl důvodem pro přiznání tohoto plnění; zánikem nároku na důchod podle právních předpisů některého z uvedených států zaniká trvale i nárok na příslušné plnění.

Zanedlouho po přijetí zákona č. 428/2011 Sb. se však k věci znovu vyjádřil Ústavní soud nálezem ze dne 31. ledna 2012 Pl. ÚS 5/12 (N 24/64 SbNU 237). Ústavní soud připomněl, že v lisabonském nálezu č. I (Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. listopadu 2008; N 201/51 SbNU 445; 446/2008 Sb.) uvedl, že může „působit jako ultima ratio a může zkoumat, zda některý akt orgánů Unie nevybočil z pravomocí, které Česká republika podle čl. 10a ústavy na Evropskou unii přenesla.“ (bod 120). Jakkoliv Ústavní soud vysvětlil, že taková situace může nastat jen v případech zcela výjimečných, v nálezu Pl. ÚS 5/12 k takovému kroku přistoupil a prohlásil akt orgánu EU – rozsudek Soudního dvora Landtová – za akt *ultra vires*. Ústavní soud setrval na svém názoru, že na problematiku nároků českých občanů plynoucích ze sociálního zabezpečení do doby 31. prosince 1992 nelze vztáhnout evropské právo, neboť se jedná o důsledek specifické události rozdělení Československa, která je nesrovnatelná s právními poměry plynoucími pro oblast sociálního zabezpečení z volného pobytu osob v EU. Ve vztahu k rozsudku Soudního dvora Landtová Ústavní soud výslovně uvedl: „Nelze než v souvislosti s dopady rozsudku ESD ze dne 22. 6. 2011, č. C-399/09 na obdobné případy konstatovat, že v jeho případě došlo k excesu unijního orgánu, k situaci, v níž akt orgánu Evropské unie vybočil z pravomocí, které Česká republika podle čl. 10a Ústavy na Evropskou unii přenesla, k překročení rozsahu kompetencí, k postupu *ultra vires*.“

Ústavní soud se v posledně jmenovaném nálezu vyjádřil též k ustanovení 106a zákona o důchodovém pojištění ve znění do 30. listopadu 2013. Ústavní soud uvedl, že „ustanovení § 106a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 428/2011 Sb., tudíž zakotvuje zákaz vyplácení sociální dávky, kterou zákon neupravuje. To je určitě *contradictio in adiecto*, to je určitě zákonné ustanovení, jež bez dalšího nedává rozumný smysl.“ Danou úpravu proto soud prohlásil za obsoletní: „Byla-li účelem přijetí ustanovení § 106a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 428/2011 Sb., a čl. XIII zákona č. 428/2011 Sb. reakce na důsledky rozsudku ESD ze dne 22. 6. 2011, č. C-399/09 s ‚derogačními‘ důsledky vůči judikatuře Ústavního soudu, pak nelze než uzavřít, že nosným důvodem tohoto nálezu Ústavního soudu, jímž je konstatování postupu *ultra vires* ESD v předmětné věci, je založena obsolescence uvedených zákonných ustanovení (§ 106a zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 428/2011 Sb., a čl.

XIII zákona č. 428/2011 Sb.), a to na základě právního principu cessante ratione legis cessat lex ipsa (odpadnutím účelu zákona zaniká samotný zákon).“

Na predestřený vývoj znovu reagoval Nejvyšší správní soud, který v jednom z dalších případů československých důchodů položil Soudnímu dvoru další předběžnou otázku (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 9. května 2012, č. j. 6 Ads 18/2012-82). Šestý senát Nejvyššího správního soudu se Soudního dvora dotázal na tři předběžné otázky, přičemž ta třetí zněla následovně: *„Brání právo Evropské unie tomu, aby vnitrostátní soud, který je nejvyšším soudem státu v oblasti správního soudnictví, proti jehož rozhodnutí nejsou přípustné opravné prostředky, byl v souladu s vnitrostátním právem vázán právními posouzeními podanými Ústavním soudem ČR, pokud se zdá, že uvedená posouzení nejsou v souladu s právem Unie, jak je vyloženo soudním dvorem Evropské unie?“* Ke zodpovězení daných otázek ze strany Soudního dvora ovšem nedošlo v důsledku zpětvzetí kasační stížnosti stěžovatelky. Nejvyšší správní soud s ohledem na to vzal žádost o rozhodnutí Soudního dvora o předběžných otázkách zpět a řízení zastavil (usnesení ze dne 10. května 2013, č. j. 6 Ads 18/2012-211). Soudní dvůr danou věc vyškrtl z rejstříku usnesením předsedy prvního senátu Soudního dvora ze dne 27. března 2013.

Zejména však na nález Ústavního soudu sp. z n. Pl. ÚS 5/12 reagoval též zákonodárce, a to zákonem č. 274/2013 Sb., kterým přijal zcela nové znění § 106a zákona o důchodovém pojištění a do tohoto předpisu vložil nová ustanovení § 106b a § 106c. Zákonodárce zákonem č. 274/2013 Sb. zavedl novou dávku – dorovnávací přírůstek některým poživatelům českého a slovenského starobního důchodu. Tímto krokem zákonodárce reflektoval předchozí vývoj judikatury českých soudů a Soudního dvora popsany shora a vstoupil do ústavního dialogu se jmenovanými aktéry, přičemž se prostřednictvím zákona č. 274/2013 Sb. pokusil vyrovnat s různými, do jisté míry si odporujícími, přístupy Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu a Soudního dvora.

V nyní projednávané věci postupovaly orgány sociálního zabezpečení právě podle nové právní úpravy zavedené zákonem č. 274/2013 Sb. Žalobkyni však dorovnávací přírůstek nepřiznaly, neboť nesplňovala podmínky ust. § 106a zákona o důchodovém pojištění, jak uvedeno v obsahu napadeného rozhodnutí. S ohledem na výše popsanou genezi sporů týkající se česko-slovenských důchodů, je zřejmé, že žalobčino přesvědčení je liché. Právní úprava dorovnávacího přírůstku zakotvená v ust. § 106a a následující zákona o důchodovém pojištění nepředstavuje pouhý doplněk k dříve formulovaným závěrům Ústavního soudu. Zákonodárce novelou č. 274/2013 Sb. vstoupil do řady let trvajícího „sporů“ mezi Nejvyšším správním soudem a Ústavním soudem, který dospěl až do fáze nesouladu Ústavního soudu se Soudním dvorem EU, a to s cílem daný problém komplexně vyřešit. Záměrem zákonodárce bylo přijmout takovou úpravu, která by brala v úvahu jak principy akcentované Ústavním soudem, tak principy, na nichž postavil své rozhodnutí Soudní dvůr, tedy úpravu vyhovující judikatuře obou jmenovaných soudů. Podle důvodové zprávy se jedná o úpravu, jež *„umožní přiznání dorovnání v zásadě v souladu s nálezy Ústavního soudu, avšak odstraní diskriminační kritérium státního občanství, které nahradí kritériem potřebné délky doby pojištění“*. Soudní dvůr totiž nevyloučil možnost poskytovat dorovnání důchodů, pouze označil za nepřipustné dorovnání vázat na podmínku českého občanství, která je podle něj diskriminační. Zákonodárce tak využil poměrně široký prostor, který Soudní dvůr vnitrostátním orgánům ponechal, a pokusil se jej zaplnit takovou úpravou, která by vyhovovala požadavkům unijního práva i závěrům vysloveným Ústavním soudem. Je zřejmé, že taková snaha zákonodárce je

zcela legitimní a nemůže být povrchně označena za protivení se všeobecné závaznosti nálezů Ústavního soudu ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy, neboť řešení této složité problematiky vyžadovalo komplexní pozitivně-právní úpravu, již soudy včetně soudu Ústavního ve své kompetenci poskytnout nemohly a nemohou. Zákon č. 274/2013 Sb. ve vývoji problematiky česko-slovenských důchodů započal novou kapitolu. Zdejší soud se proto zabýval ústavní konformitou ust. § 106a zákona o důchodovém pojištění. Přezkoumal situaci posuzované máje na paměti jí vznesené námitky. Dospěl tak k závěru, že tyto námitky vůči ust. § 106a zákona o důchodovém pojištění ve znění od dne 1. 12. 2013 nejsou důvodné a že dané ustanovení v projednávané věci neobstojí.

Ústavní soud své závěry o nutnosti dorovnání tzv. slovenských důchodů vystavil na článku 30 odst. 1 Listiny (právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří) a na čl. 3 odst. 1 Listiny (zákaz diskriminace). Je třeba připomenout, že právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří je jedním z práv, jichž se lze v souladu s čl. 41 odst. 1 Listiny domáhat pouze v mezích zákonů, které tato práva provádějí, za podmínky dodržení čl. 4 odst. 4 Listiny, který garantuje minimální standard daného práva (např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 2/08, N73/49 SbNU 85, č. 166/2008 Sb.). Nárok na dorovnávací přírůstek je podle ust. § 106a zákon ač. 274/2003 Sb. podmíněn kritérii uvedenými pod písm. a) až d) tohoto právního ustanovení (v plném rozsahu citován výše). Ústavní soud se k ústavním požadavkům ve vztahu k problematice česko-slovenských důchodů podrobně vyjádřil ve svém posledním nálezu ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II ÚS 2524/10 (N149/66 SbNU 255). Byť se jedná o jeden z mnoha nálezů k česko-slovenským důchodům, Nejvyšší správní soud z něj vychází proto, že je nejnovější a že v něm Ústavní soud relativně podrobně osvětlil a shrnul jádro problému česko-slovenských důchodů. Ústavní soud zdůraznil, že při posuzování nároků osob na dorovnání je třeba mít stále na zřeteli i původní účel, který předmětné mezinárodní smlouvy sledovaly a jímž bylo nejen určení státu příslušného k přiznání důchodových dávek, ale rovněž i spravedlivé rozložení zátěže státních rozpočtů či veřejných fondů, z nichž je v tom kterém nástupnickém státě důchod vyplácen. Ve vztahu k tomuto účelu Ústavní soud konstatoval, že „*ve věci tzv. slovenských důchodů jde o nalezení spravedlivé rovnováhy mezi rozdělením nákladů na důchodové systémy obou následnických států bývalé československé federace, jak bylo vyjádřeno v kritériích obsažených v mezinárodních smlouvách uzavřených oběma státy v souvislosti s rozpadem federace, na straně jedné, a právy osob účastnících se systému důchodového zabezpečení, zejména těch, které po celou dobu svého produktivního života byly občany jednoho ze států federace, území tohoto státu nikdy neopustily, a přesto na základě kritérií zvolených v předmětných smlouvách měly pobírat a pobírají důchod z druhého státu bývalé federace.*“ Ústavní soud pak upřesnil, že „*ústředním motivem rozhodování Ústavního soudu tak v těchto případech bylo nalezení spravedlivého zacházení s občany, kteří byli de facto poškozeni na výši důchodů v důsledku rozdělení federace: aniž by tito občané v průběhu svého života migrovali, předmětné smlouvy je vystavily situaci, kdy měli pobírat důchod z druhého státu se všemi riziky, které z tohoto modelu mohou plynout. Osoby dotčené těmito pravidly mohly nepochybně považovat takovou právní situaci za nespravedlivou a cítily se legitimně poškozeny na svých právech.*“ S přihlédnutím Ústavním soudem zformulovaný účel vyplácení dorovnávacího přírůstku dospěl zdejší soud k závěru, že práva žalobkyně nebyla porušena. Ze správního spisu soud zjistil, že žalobkyně ke dni rozdělení ČSFR, tj. ke dni 31. 12. 1992 pracovala na území v České republice, a to ve Vydavatelské Práci, Václavské náměstí Praha. K hodnocení doby zaměstnání získané do uvedeného dne je tedy příslušný český nositel pojištění, tj. Česká správa sociálního zabezpečení (článek 20 odst. 1 Smlouvy). Rozhodnutím ze dne 14. 2. 1996

byl přiznán jmenované částečný invalidní důchod ode dne 21. 6. 1995 ve výši 1.979 Kč měsíčně. Žalobkyně je poživatelkou slovenského starobního důchodu, který pobírá ode dne 3. 4. 2007. Dne 29. 10. 2010 požádala prostřednictvím Sociální pojišťovny pobočka Bratislava o přiznání českého starobního důchodu. Žalovaná postupovala dle právního režimu ust. § 29 zdp a rozhodnutím ze dne 28. 7. 2010 jí přiznala starobní důchod ode dne 3. 2. 2009 ve výši 6.758 Kč měsíčně. Pro výpočet výše důchodu byla zohledněna doba pojištění v českém důchodovém pojištění v počtu 8.782 dní, ve slovenském důchodovém pojištění v počtu 4.565 dní pojištění a v německém důchodovém pojištění v počtu 366 dní. V osobním listu důchodového pojištění ze dne 13. 7. 2010 byly doby zaměstnání získané do dne 31. 12. 1992 zhodnoceny jako české doby pojištění (článek 20 odst. 1 Smlouvy) vyjma období, kdy jmenovaná pracovala na území Německa. Jak již výše uvedeno, dorovnávací přídavek lze přiznat nejdříve ode dne 1. 12. 2013, při současném splnění čtyř zákonných podmínek vyplývajících z ust. § 106a odst. 1 zdp, ve znění zákona č. 274/2013 Sb.

Ve světle výše uvedených zásad a nastoleného právního režimu i s ohledem na výše popsanou genezi sporů týkajících se česko-slovenských důchodů, dospěl soud k závěru, že rozhodující subjekt, tj. žalovaná, učinila správné právní úvahy o tom, že žalobkyni nárok na přiznání dorovnávacího přídatku nevznikl. Žaloba proto jako nedůvodná byla zamítnuta (ust. § 78 odst. 7 s.ř.s.).

Žalobkyně ve věci samé nebyla úspěšná, žalovaná ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, výrok o náhradě nákladů řízení se proto opírá o ust. § 60 odst. 1, 2 s.ř.s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Brně dne 31. března 2016

JUDr. Eva Lukotková, v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
Barbora Zachovalová